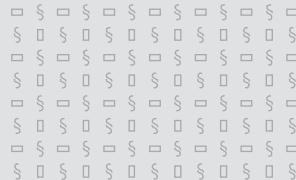

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

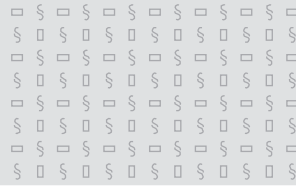
Závět' v římském právu

Den latiny 2018
JUDr. Mgr. Radek Černochoch, Ph.D.
Katedra dějin státu a práva, PrF MU & Ústav klasických studií, FF MU

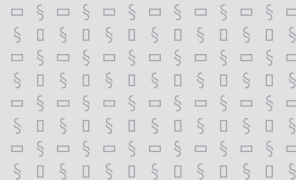
Pojem práva dědického

- VÁŽNÝ, Jan. Pojem práva dědického a účelnost jeho dnešní struktury. *Právní obzor*, 1923, č. 6, s. 97-103.
- Přibližný podíl dědického práva:
 - Digesta: 24 %
 - Moderní zákoníky (CC, ABGB, BGB, ZGB, NOZ):
8,16 %-20,91 %, průměrně 16,37 %
 - *Testamentum porcelli*

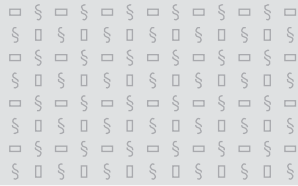
Plut. Cat. Ma. 9, 9

- *Μεταμεληθῆναι δ' αὐτὸς ἐν παντὶ τῷ βίῳ τρεῖς μεταμελείας· μίαν μὲν ἐπὶ τῷ γυναικὶ πιστεῦσαι λόγον ἀπόρρητον, ἑτέραν δὲ πλεύσας ὅπου δυνατὸν ἦν πεζεῦσαι, τὴν δὲ τρίτην ὅτι μίαν ἡμέραν ἀδιάθετος ἔμεινε.*

Testamentární posloupnost

- *Testamenti factio activa*
 - *Ambulatoria est voluntas defuncti usque ad supremum vitae exitum*
 - *Fictio legis Corneliae*
- *Testamenti factio passiva*
- *Substitutio*
 - *Vulgaris*
 - *Pupillaris*
 - *Quasi pupillaris*
- *Conditio suspensiva*

Testamentum

- *Pater familias* či *peculium (quasi) castrense*
- *Nasciturus iam pro nato habetur, si de commodo eius agitur*
- *Heres esto!*
- *Unitas actus*
- *Favor testamenti*

Test. Dasumi (zkráceno, celkem 129 řádků)

1. *Testamentum L. Dasumi Tusci (?) |*
Quod post vitae cursum confectum praestantissimum est, rem cum nomine filio relinquere, | quoniam mihi natura negavit, amicus rarissimus P. Tullius Varro quem genuit filium | natu primum, si eum pater nomen meum
5. *laturum pollicitus erit, ... || ... mearum fortunarum ex uncia heres esto¹ ... | cernitoque in diebus C proximis quibus scierit poteritque ... Item | Dasumia ... filia mea pientissima mihi heres esto ex.. cernitoque eadem condicione. | Item filia Serviani ex.. mihi heres esto cernitoque eadem condicione. | Item... us meus mihi heres esto ex.. cernitoque*
10. *eadem condicione. || Item et mihi heredes sunt ex.. cernuntoque eadem condicione. Denique... | eadem condicione ex.. mihi heres esto.*
Si Dasumia filia non creverit,... ex.. mihi heres esto, item | ... ex.. mihi heres esto iique cernunto in diebus C proximis quibus scierint poteruntque. | Si nec eorum quisquam creverit, tunc Syche nutrix (?).. mihi heres esto... |
15. *...Amicis infra scriptis quisquis mihi heres erit || dare damnas esto singulis auri p(ondo) libras: Julio... | ... no, Volusio Juliano,... | ... Plinio (?) Secundo), Cornelio Tacito (?),... | ... Auspicato; singulis argenti p(ondo)... | Minicio Justo, Fabul... (liste de légataires continuant jusqu'à la ligne 26).*

Testamentum per aes et libram

- 5 svědků
- *Libripens*
- *Familiae emptor*
- Rozhodující mancipace, nikoliv listina

Písemný testament

■ Holograf

- 5 svědků
- Lze bez podpisu

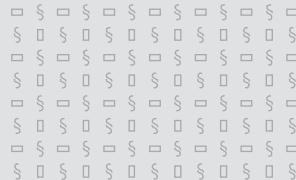
■ Allograf

- 7 svědků
- Nutno podpis
- *Octavus subscriptor*, neumí-li psát

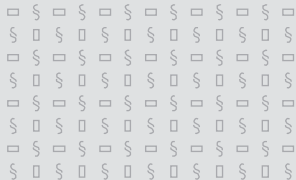
Další druhy testamentů

- Slepců
- Privilegované
 - *In procinctu*
 - *Militis*
 - *Ruri conditum*
 - *Pestis tempore conditum*
 - *Parentis inter liberos*
- Veřejné
 - *Calatis comitiis*
 - *Apud acta conditum*
 - *Principi oblatum*

Myši

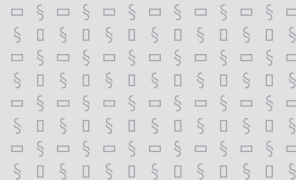
- D 37, 11, 1, 10 Ulpianus 39 ad ed.
- *Si linum, quo ligatae sunt tabulae, incisum sit, si quidem alius contra voluntatem testatoris incidere, bonorum possessio peti potest: quod si ipse testator id fecerit, non videntur signatae et ideo bonorum possessio peti non potest.*
- D 37, 11, 1, 11 Ulpianus 39 ad ed.
- *Si rosae sint a muribus tabulae vel linum aliter ruptum vel vetustate putrefactum vel situ vel casu, et sic videntur tabulae signatae, maxime si proponas vel unum linum tenere. si ter forte vel quater linum esset circumductum, dicendum est signatas tabulas eius extare, quamvis vel incisa vel rosa sit pars uni.*

Causa Curiana

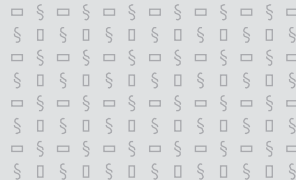
- 93 př. n. l.
- *Substitutio pupillaris, Licinius Crassus, M. Curius*
v.
- *Substitutio vulgaris, heres ex lege M. Coponius, Q. Mucius Scaevola*

- Cf. ABGB/NOZ

Meč

- D 29, 1, 40 pr. Paulus 11 resp.
- *Lucius titius miles notario suo testamentum scribendum notis dictavit et antequam litteris praescriberetur, vita defunctus est: quaero, an haec dictatio valere possit. respondi militibus, quoquo modo velint et quo modo possunt, testamentum facere concessum esse, ita tamen, ut hoc ita subsecutum esse legitimis probationibus ostendatur.*
- C 6, 21, 15, 1
- *Proinde sicut iuris rationibus licuit ac semper licebit, si quid in vagina aut in clipeo litteris sanguine suo rutilantibus adnotaverint, aut in pulvere inscripserint gladio sub ipso tempore, quo in proelio vitae sortem derelinquunt, huiusmodi voluntatem stabilem esse oportet. <a 334 d.lii id.Aug.Nicomediae optato et apulino cons. >*

Závět'- shrnutí

- Vysoká míra formálnosti, *verba solemnia, heres esto!*
 - pro Římany důležitější než pro nás
 - nejen majetek, ale i pokračování rodu
 - právní jistota
- Ustupování od nadbytečných formalit
 - postupem doby
 - důraz na vůli zůstavitele (překousání od myší, *causa Curiana*)
 - reakce na specifické okolnosti (mor, voják)
- Přínos a inspirace pro současnost
 - (relativně) pružná reakce na specifické okolnosti
 - nová úprava neruší starou, ale existuje vedle ní
 - římskoprávní výjimka často nyní pravidlem